

OPETUS- JA
KULTTUURIMINISTERIÖ

Nuorten tulevaisuususkko horjuu – Millaisia toimia nyt tarvitaan?

Miten nuorten tulevaisuususkoa voidaan vahvistaa? Asiantuntijaryhmän suositukset

Nuorten tulevaisuususko on heikentynyt useissa tutkimuksissa, ja ilmiö vaikuttaa sekä yksilöihin että koko yhteiskuntaan. Opetus- ja kulttuuriministeriö asetti asiantuntijaryhmän kokoamaan tutkimustietoa ja nuorten, järjestöjen sekä nuorisoalan toimijoiden kokemuksia siitä, mitkä tekijät heikentävät nuorten uskoa tulevaan ja mitä voimme tehdä sen vahvistamiseksi.

Tämä esite kokoaa työn tuloksena syntyneet **36 toimenpidesuositusta**, jotka on ryhmitelty kahdeksan otsikon alle. Ne tarjoavat suuntaviivoja siihen, kuinka nuorten tulevaisuususkoa voidaan vahvistaa yhteiskunnan eri osa alueilla ja eri toimijoiden kautta.

Värikoodit ilmaisevat, mille toimijoille kukin suositus on suunnattu.

- Poliittiset päättäjät
- Kolmas sektori
- Valtionhallinto
- Yritykset
- Hyvinvointialueet
- Kansalaiset
- Kunnat

Lue koko raportti taustoineen:

<https://urn.fi/URN:ISBN:978-952-415-084-2>

Rakennetaan turvallista, arvostavaa ja ratkaisukeskeistä yhteiskunnallista keskustelukulttuuria

1 ● ●

Kannetaan yhteiskunnallinen vastuu rehellisestä, toivoa ja toimijuutta vahvistavasta tulevaisuuspuheesta – erityisesti poliittisessa päätöksenteossa

Tulevaisuudesta puhumisen tapa vaikuttaa siihen, millaisena lapset ja nuoret näkevät omat mahdollisuutensa ja tulevaisuuden suunnan. Tällä hetkellä yhteiskunnallista keskustelua leimaa lyhytjänteisyys ja reaktiivisuus ja puheessa tulevaisuus näyttyy useimmiten synkkänä ja vaihtoehdottomana.

Yhteiskunnan päättäjillä on erityinen vastuu tulevaisuuspuheesta ja sen laadusta. Heidän sanansa määrittävät julkista keskustelua ja vaikuttavat nuorten kokemukseen siitä, että heidät ja heidän tulevaisuutensa otetaan vakavasti. Yhteiskunnassa tarvitaan nuorten näkökulmat huomioivaa realistista ja ratkaisukeskeistä tulevaisuuskeskustelua, joka tunnistaa haasteet mutta näyttää, että niitä voidaan ratkaista yhdessä. Tällainen puhe vahvistaa nuorten toimijuutta, vähentää epävarmuutta ja rakentaa luottamusta siihen, että tulevaisuus on muokattavissa.

2 ● ● ●

Käynnistetään dialogeja teemoista, jotka vaikuttavat nuorten kokemukseen osallisuudesta ja arvostuksesta

Nuorten luottamukseen yhteiskuntaa ja tulevaisuutta kohtaan vaikuttaa olennaisesti se, miten nuoria kohdellaan julkisessa keskustelussa.

Tarvitaan fasilitoituja dialogeja, joissa nuoret, päättäjät, vanhemmat ja eri alojen ammattilaiset tuodaan yhteen tarkastelemaan eri teemoja, kuten rasismi ja syrjintä, nuorten ehdokkaiden ja ilmastoaktivistien kohtelu sekä sosiaalisen median keskustelukulttuuri, mukaan lukien nuoriin kohdistuva vihamielinen puhe.

Eri tasoilla toteutettavat keskustelut edistävät yhteistä ymmärrystä, vähentävät ennakkoluuloja ja vihapuhetta sekä vahvistavat kunnioittavaa vuorovaikutusta. Laajapohjainen dialogi on keskeinen keino lisätä nuorten kokemusta arvostuksesta ja osallisuudesta.

3 ● ● ● ● ●

Vahvistetaan rasminvastaista työtä ja aikuisten vastuuta yhteiskunnallisesta keskustelukulttuurista

Rasismi, vihapuhe ja ne salliva yhteiskunnallinen ilmapiiri heikentävät nuorten yhdenvertaisuutta ja osallisuuden kokemusta. Rasminvastainen työ kouluissa, nuorisotyössä, työpaikoilla ja mediassa on välttämätöntä, jotta jokainen nuori voi kokea olevansa arvostettu ja turvassa.

Jokaisella aikuisella on vastuu omasta puheestaan ja toiminnastaan sekä velvollisuus puuttua rasistiseen kohteluun ja epäasialliseen käytökseen silloin, kun sitä ilmenee. Päätöksentekijöillä on keskeinen rooli arvostavan ja tulevaisuususkoa vahvistavan keskustelukulttuurin rakentamisessa ja disinformaation torjumisessa.

4 ● ● ● ●

Vahvistetaan nuorten parissa toimivien tulevaisuuskasvatusosaamista ja järjestetään vuosittain tulevaisuusteemapäivä tai -viikko

Nuoret tarvitsevat tilaa ja tukea pohtiaukseen tulevaisuuden mahdollisuuksia ja haasteita, ja aikuisyhteiskunta tietoa siitä, mitä nuoret tulevaisuudesta ajattelevat ja millaista tulevaisuutta he toivovat.

Vahvistetaan opettajien, nuorisotyöntekijöiden ja muiden nuorten parissa toimivien tulevaisuuskasvatusosaamista esimerkiksi täydennyskoulutusten avulla ja kytketään tulevaisuuskasvatus osaksi opetusta. Säännöllinen tulevaisuusteemapäivä tai -viikko tarjoaa rakenteen, jossa nuoret ja aikuiset voivat keskustella, saada tietoa ja osallistua tulevaisuuden kuvitteluun ja rakentamiseen.

Kehitetään päätöksentekoa edistämään pitkäjänteisesti nuorten hyvinvointia ja sukupolvien välistä oikeudenmukaisuutta

5 ● ●

Käynnistetään laaja keskustelu sukupolvien välisestä oikeudenmukaisuudesta ja aloitetaan uuden yhteiskuntasopimuksen valmistelu

Talouden, työelämän, väestörakenteen ja demokraattisten järjestelmien murrokset sekä ilmaston kuuminen horjuttavat nuorten luottamusta sukupolvien väliseen yhteiskuntasopimukseen.

Suomessa on käynnistettävä laaja keskustelu siitä, miten vastuut, valta, oikeudet ja kustannukset jaetaan yhteiskunnassa eri sukupolvien näkökulmasta oikeudenmukaisella tavalla. Samalla tulee päivittää yhteiskunnan nuorille tarjoama lupaus tulevaisuudesta, jotta se vastaa uskottavasti nuorten toiveisiin ja tarpeisiin.

6 ● ●

Turvataan tulevien sukupolvien oikeudet ja sukupolvien välinen oikeudenmukaisuus kirjaamalla ne lakiin

Nuorten ikäryhmien tulevaisuususkon vahvistaminen edellyttää, että tulevien sukupolvien oikeuksien ja sukupolvien välisen oikeudenmukaisuuden toteutuminen eivät jää yleviksi periaatteiksi.

Ne on turvattava luomalla institutionaalinen ja oikeudellinen perusta kirjaamalla ne sitoviksi velvoitteiksi lakiin ja päätösten vaikutustenarviointiin esimerkiksi Walesin, Alankomaiden ja Irlannin tapaan.

Velvoittava lainsäädäntö vahvistaa nykyisten ja tulevien nuorten luottamusta siihen, että heidän oikeuksiansa ja sukupolvien välisen oikeudenmukaisuuden toteutuminen ei riipu kulloinkin vallassa olevien sukupolvien hyväntahtoisuudesta. Tämä on erityisen tärkeää, koska Suomessa väestörakenne ja äänestysaktiivisuus painottavat keski-ikäisten ja iäkkäämpien tarpeita.

Kuva: Jetro Staven, OKM

8

Laaditaan poikkihallinnollisesta nuorisopolitiikasta parlamentaarinen visio, joka ohjaa nuorten hyvinvointityön johtamista yli hallituskausien

Nuorisopolitiikalla tarkoitetaan kaikkea nuoriin kohdistuvaa päätöksentekoa. Nuorten hyvinvointi on pitkäjänteinen tavoite, joka ei saa riippua hallituskausien vaihtelusta.

Parlamentaarinen visio luo yhteiset suuntaviivat ja varmistaa eri hallinnonalat ylittävän yhteistyön. Yhteinen sitoumus vähentää poukkoilevaa politiikkaa ja vahvistaa nuorten luottamusta siihen, että heidän tulevaisuutensa on yhteiskunnallinen prioriteetti.

7

Rakennetaan nuorille parempaa tulevaisuutta vahvistamalla ennakoivaa ja pitkäjänteistä päätöksentekoa

Ennakoinnin ja tulevaisuustiedon hyödyntämistä tulee kytkeä ohjaus- ja päätöksentekoprosesseihin yhä vahvemmin ja systemaattisemmin.

Ennakoinnin menetelmiä tulisi käyttää lainsäädäntötarpeiden ennakointiin sekä lainsäädännön pitkäkestoisten ja vasta pitkän aikavälin kuluttua näkyvien tulevien vaikutusten arviointiin.

Nuorten tulevaisuususkoa horjuttavien ja vahvistavien tekijöiden käsittely edellyttää ennakoivaa ja pitkäjänteistä, hallitus- ja vaalikaudet ylittävää päätöksentekoa.

9

Luodaan malli nuorivaikutusten ja tulevaisuusvaikutusten arviointiin päätöksenteossa

Päätöksenteossa on varmistettava, että nuorten näkökulmat ja pitkän aikavälin vaikutukset erilaisissa yhteiskunnallisissa asemassa olevien nuorten hyvinvointiin otetaan systemaattisesti huomioon. Nuorivaikutusten arviointi auttaa tunnistamaan riskit ja mahdollisuudet ennen päätösten tekemistä sekä päätösten yhteisvaikutukset.

Arviointimalliin tulee sisällyttää ilmasto- ja ympäristövaikutusten arviointi, sillä nämä tekijät ovat keskeisiä nuorten tulevaisuuden kannalta. Nuorivaikutusten arvioinnissa tulee huomioida kaikki alle 29-vuotiaat ja päätösten erilaiset vaikutukset eri ikäryhmiin. Mallia valmistellessa huomioidaan eri EU-maiden toimivat käytänteet.

Vahvistetaan nuorten osallisuutta ja tulevaisuususkoa ilmasto- ja ympäristötoimissa

10

Toteutetaan ilmasto- ja ympäristöpolitiikkaa, joka vahvistaa nuorten tulevaisuususkoa

Nuoret kokevat ilmastonmuutoksen ja ympäristökriisin suurina uhkina tulevaisuudelleen. Ilmasto- ja ympäristöpolitiikka, joka on johdonmukaista, kunnianhimoista ja ratkaisukeskeistä, luo toivoa ja luottamusta siihen, että ongelmiin puututaan.

Tämä vähentää ilmastoahdistusta ja vahvistaa nuorten kokemusta siitä, että yhteiskunta toimii pitkäjänteisesti kestävänsä tulevaisuuden rakentamiseksi.

11

Lisätään keinoja, joilla nuoret voivat vaikuttaa vahvemmin ilmasto- ja ilmastopolitiikkaan

Nuoret haluavat olla aktiivisia toimijoita ilmasto ja ympäristöky-symyksissä, mutta heidän osallistumisensa jää usein kuulemisen tai konsultoinnin tasolle.

Lisäämällä vaikuttamisen kanavia ja vahvistamalla nuorten roolia ilmasto- ja ympäristöpolitiikassa luodaan osallisuuden kokemuksia ja vahvistetaan luottamusta demokra-tiaan. Tämä vähentää turhautumista ja lisää aktiivista kansalaisuutta.

12

Lisätään nuorten parissa toimivien aikuisten osaamista ilmasto- ja ympäristöahdistuksen vähentämisessä sekä toivon vahvistamisessa. Kirkastetaan nuorisotyön roolia nuorten omaehtoisen ympäristötoiminnan tukemisessa ja alullepanijana.

Ilmastoahdistus on yhä yleisempää nuorten keskuudessa. Aikuisten, kuten opettajien ja nuorisotyöntekijöiden, osaaminen ilmastoahdistuksen tunnistamisessa ja käsittelyssä on ratkaisevaa. Nuorisotyö voi toimia merkittävänä tukena nuorten ympäristötoiminnalle tarjoamalla tiloja, resursseja ja ohjausta. Kun nuoret saavat tukea omille aloitteilleen, heidän osallisuutensa ja vaikuttamisen kokemuksensa vahvistuvat.

Laajennetaan nuorten osallistumisen mahdollisuuksia ja vahvistetaan yhteisöllisyyttä

13

Lasketaan äänestysikäraja 16 ikävuoteen

Nuoret kokevat, ettei heidän ääntään huomioida päätöksenteossa, vaikka monet poliittiset päätökset vaikuttavat heidän tulevaisuuteensa. Äänestysiän laskeminen 16 vuoteen olisi konkreettinen osoitus siitä, että yhteiskunta pitää nuoria tärkeinä toimijoina ja haluaa vahvistaa heidän vaikutusmahdollisuuksiaan.

Ikärajan laskeminen laajentaa nuorten demokraattista osallistumista, lisää poliittista aktiivisuutta jo varhaisessa vaiheessa ja tukee pitkäjänteistä kansalaisuutta. Se myös vahvistaa sukupolvien välistä oikeudenmukaisuutta antamalla nuorille mahdollisuuden vaikuttaa päätöksiin, joiden vaikutukset ulottuvat pitkälle tulevaisuuteen.

14

Varmistetaan, että nuorilla on taidot aktiiviseen kansalaisuuteen ja että yhteiskunta ymmärtää ja tunnistaa nuorten monimuotoiset tavat vaikuttaa.

Nuorten osallisuus ja vaikuttamisen kokemukset ovat keskeisiä tulevaisuuskon vahvistamisessa. Vahvistetaan opettajien ja nuorisotyöntekijöiden demokratiaosaamista, jotta nuoria voidaan tukea osallistumaan ja vaikuttamaan ja nuorten luottamus demokratiaan ja yhteiskuntaan kasvaa.

Hyväksytään ja tuetaan nuorten omaehtoista kansalaisvaikuttamista, kuten ilmastoliikkeitä sekä osallistumista kansalaisyhteiskunnan toimintaan.

15

Vahvistetaan paikallisyhteisöjen merkitystä tukemalla nuorten omaehtoista toimintaa tilojen ja toiminta-avustusten avulla. Mahdollistetaan oppilaitosten tilojen iltakäyttö myös omaehtoisen toiminnan ryhmille.

Nuorten omaehtoinen toiminta lisää osallisuutta, vahvistaa yhteisöllisyyttä ja demokratiaa. Kuntien tarjoamat ei-kaupalliset tilat ja toiminta-avustukset mahdollistavat harrastukset, tapahtumat ja ryhmätoiminnan, jotka ehkäisevät yksinäisyyttä ja luovat merkityksellisiä sosiaalisia suhteita. Tämä tukee nuorten hyvinvointia ja kiinnittymistä paikallisyhteisöön.

16 ●●

Tuetaan nuorten vertaissuhteiden rakentumista ja vähennetään yksinäisyyttä

Vertaissuhteita syntyy koulun lisäksi myös harrastustoiminnassa. Siksi on tärkeää varmistaa, että harrastustoiminta on jatkossakin monipuolista ja saavutettavaa, ja että sen toteuttamiseen on riittävä rahoitus.

Nuorten ryhmien parissa työskenteleville aikuisille tulee tarjota osaamista ryhmätoiminnan kehittämiseen ja myönteisen ryhmädynamiikan ylläpitämiseen. Näin voidaan edistää sitä, että nuoret tulevat kuulluiksi ja kohdatuksi myönteisellä tavalla yhteisöissä, joissa he viettävät aikaansa.

Vantaan kaupungin nuorten aikuisten palveluiden esitelypiste Hakunila-päivässä syyskuussa 2024.

Kuvaaja: Eero Happonen, Vantaan kaupunginmuseo

Rakennetaan nuorille turvallinen arkiympäristö

17

Lisätään turvallisuutta
nuorten arkiympäristöissä

Osa nuorista kohtaa väkivaltaa tai sen uhkaa esimerkiksi julkisissa tiloissa, läheisyydessään ja erilaisissa yhteisöissä tai internetin välityksellä.

Väkivallan, kiusaamisen, syrjinnän ja häirinnän vastaista työtä tehdään pitkäjänteisesti nuorten arkiympäristöissä. Nopeutetaan väkivallan uhrien avunsaantia ja oikeudenkäyntejä. Lisätään nuorten tietoisuutta siitä, mistä saa apua kohdatessaan väkivaltaa, kiusaamista, syrjintää tai häirintää.

*Yliopiston päärakennuksen valtaus vuonna 2023.
Kuvaaja: Yehia Eweis, Helsingin kaupunginmuseo*

19

Kannustetaan journalistisiin periaatteisiin sitoutuneita mediatoimijoita ja viranomaisia tuottamaan nuorten suosimiin somekanaviin saavutettavaa, luotettavaa ja nuorille suunniteltua sisältöä

Nuoret hakevat tietoa ensisijaisesti sosiaalisen median alustoilta, joten luotettavan sisällön on oltava läsnä niissä kanavissa, joita nuoret käyttävät päivittäin.

On tärkeää, että Yleisradio jatkaa nuorille suunnatun, riippumattoman tiedon tuottamista somealustoille ja että viranomaiset (kuten valtio, kunnat, hyvinvointialueet, poliisi ja nuorisotoimi) viestivät aktiivisesti ja nuorille ymmärrettävällä tavalla. Myös kaupallisten mediatoimijoiden tuottama nuorille suunnattu vastuullisesti tuotettu sisältö on keskeinen osa laadukasta ja demokraattista tiedonvälitystä. Lisäksi nuorten kriittistä medialukutaitoa tulee vahvistaa, jotta he pystyvät erottamaan luotettavan tiedon disinformaatiosta.

18

Vahvistetaan EU- ja kansallisen tason sääntelyä, joka velvoittaa sosiaalisen median alustat ehkäisemään haitallisen sisällön ja disinformaation leviämistä sekä lisäämään palveluidensa algoritmien läpinäkyvyyttä.

Sosiaalisen median alustojen vastuullinen veloitteiden hoitaminen on edellytys turvalliselle digitaaliselle ympäristölle. Yritysten (kuten Meta ja ByteDance) tulee kantaa vastuu sisällön moderoinnista, jotta nuoret eivät altistu vihapuheelle, mis- ja disinformaatiolle sekä muulle haitalliselle materiaalille ja häirinnälle.

Tarvitaan selkeämpää EU-tason sääntelyä ja sen johdonmukaista kansallista toimeenpanoa, jolla alustat veloitetaan tehokkaaseen sisällön valvontaan ja haitallisen sisällön poistamiseen. Alustojen vastuuta turvallisen sosiaalisen median tarjoamiseen tulee terävöittää erityisesti silloin, kun palvelua käyttävät alaikäiset nuoret. Lisäksi veloitetaan alustat tekemään läpinäkyviksi algoritmien toimintaperiaatteet, jotka ohjaavat nuorten näkemää sisältöä.

20

Aikuinen: älä kiusaa nuorta sosiaalisessa mediassa

Nuorilla on oikeus osallistua yhteiskunnalliseen keskusteluun ja tuoda esiin näkemyksiään, ajatuksiaan ja identiteettiään ilman pelkoa kiusaamisesta, vähättelystä tai häirinnästä.

Sosiaalinen media on keskeinen yhteiskunnallisen keskustelun areena. Aikuisilla on erityinen vastuu huolehtia keskustelukulttuurista, sillä heidän käyttäytymisensä luo mallin muille ja määrittää, kokevatko nuoret olevansa tervetulleita julkiseen keskusteluun. Nuoriin kohdistuva negatiivinen ja pilkkaava puhe erityisesti päättäjien, vaikuttajien tai julkisessa asemassa olevien taholta heikentää nuorten kasvurauhaa ja turvallista osallistumista.

Taataan nuorille yhdenvertaiset mahdollisuudet koulutukseen ja rakennetaan paineettomampaa nuoruutta

21 ● ● ●

Vahvistetaan nuorten hyvinvointia ja osallisuutta kouluissa ja oppilaitoksissa lisäämällä opiskeluhuollon resursseja ja palveluiden saatavuutta

Riittävät opiskeluhuollon resurssit varmistavat, että nuoret saavat apua ajoissa ja lähellä arkiympäristöään. Kun palvelut ovat helposti saavutettavissa, ongelmat voidaan tunnistaa ja ratkaista varhaisessa vaiheessa, mikä vahvistaa nuorten luottamusta kouluyhteisöön ja lisää hyvinvointia.

22 ● ●

Lisätään lähiopetuspäiviä ammatillisessa koulutuksessa

Ammatillisissa oppilaitoksissa olevilla opiskelijoilla on oikeus riittäviin ammatillisiin valmiuksiin ja yleissivistäviin opintoihin. Etäopetus ja työelämässä oppimisen lisääntyminen ovat heikentäneet yhteisöllisyyttä ja painottaneet osaamista ammatillisiin valmiuksiin.

Lähiopetuspäivät vahvistavat nuorten sosiaalisia suhteita, auttavat heitä kiinnittymään opintoihin ja helpottavat tuen saamista silloin, kun sitä tarvitaan. Työelämässä oppimisen ja lähiopetuksen parempi tasapaino tukee opiskelijoiden monipuolisia valmiuksia sekä jatko-opintomahdollisuuksia.

23 ●

Selvitetään mahdollisuuksia uudistaa korkeakoulutuksen opiskelijavalintaa ja sisäänottoa siten, että pääainevalinta tehdään myöhemmässä vaiheessa

Nykyinen järjestelmä luo suuria paineita hakuvaiheessa, kun nuoren on tehtävä merkittäviä sitovia uravalintoja varhaisessa vaiheessa. Mahdollisuus valita pääaine myöhemmin antaa nuorille aikaa tutustua eri vaihtoehtoihin. Tämä lisää joustavuutta ja vahvistaa nuorten hyvinvointia sekä tukee korkeakoulutuksen saavutettavuutta.

24 ●

Parannetaan korkeakoulutuksen saavutettavuutta ja selvitetään positiivisen erityiskohtelun keinoja korkeakoulutuksen yhdenvertaisuuden lisäämiseksi

Koulutuksen saavutettavuudessa on edelleen eroja sosioekonomisen taustan, alueen ja kieliryhmien välillä. Huomioidaan sosiaalisten erojen merkitys niin koulutukseen kiinnittymisessä kuin koulutukseen hakeutumisesa. Positiivinen erityiskohtelu ja kohdennetut tukitoimet opintojen aikana varmistavat, että kaikilla nuorilla on yhdenvertaiset mahdollisuudet korkeakoulutuskintoon.

Nuorten demopaja Tampereella vuonna 2023. Kuvaaja: Saarni Säilynoja, Vapriikin kuva-arkisto

Kuva: Jetro Staven, OKM

25 ● ●

Lisätään tukea koulutukseen ja työelämään liittyviin siirtymävaiheisiin

Siirtymät koulutusasteiden välillä ja koulutuksesta työelämään ovat kriittisiä vaiheita, joissa nuoret tarvitsevat lisää tukea ja tietoa eri vaihtoehdoista. Selkeät tukirakenteet vähentävät keskeyttämisriskiä ja vahvistavat nuoren luottamusta omaan polkuunsa. Vähennetään nuorten kokemia paineita mahdollistamalla opintosuunnan vaihtaminen niin, että siitä ei seuraa taloudellisia sanktioita.

26 ●

Otetaan koulunuorisotyö osaksi yhteisöllistä opiskeluhuoltoa

Koulunuorisotyö tuo kouluun kohtaamisaamasta ja vahvistaa yhteisöllisyyttä. Nuorisotyöntekijät voivat toimia sillanrakentajina nuorten ja koulun välillä, mikä lisää nuorten osallisuutta ja vähentää yksinäisyyden kokemuksia

Vahvistetaan nuorten taloudellista turvaa ja helpotetaan siirtymiä työelämään

27

Turvataan nuorten toimeentulo, vahvistetaan nuoruusajan sosiaaliturvaa ja uudelleenarvioidaan opintotuen lainapainotteisuus

Nuoruus on kriittinen vaihe, jossa taloudellinen turva mahdollistaa yhteiskuntaan kiinnittymisen, kouluttautumisen, työnhaun ja mielenterveyden ylläpitämisen.

Nykyinen työllisyystilanne on epävarma, ja nuoret valmistuvat suurten lainamäärien kanssa, mikä lisää taloudellista stressiä ja heikentää tulevaisuudenuskoa. Myös asumisen tuen heikennykset opiskelijan aikana tuottavat taloudellista epävarmuutta.

28

Puolitetaan lapsiperheköyhyys viidessä vuodessa

Tutkimukset osoittavat, että köyhyys ja eriarvoisuus heikentävät lasten hyvinvointia ja tulevaisuudenuskoa. Lapsuudessa koettu köyhyys vaikuttaa pitkälle tulevaisuuteen.

Köyhyyden vähentäminen parantaa yhteiskunnallista tasa-arvoa, lisää osallisuutta ja ehkäisee syrjäytymistä.

29

Palautetaan työttömyysturvan suojaosa

Työttömyysturvan suojaosa poistettiin huhtikuussa 2024. Suojaosa takasi sen, että työtön sai ansaita 300 euroa ilman, että työttömyysetuus pieneni. Suojaosa kannusti työn vastaanottamiseen, tuki osatyökykyisiä ja helpotti nuorten ensimmäisten työpaikkojen saamista.

Osa-aikatyö sopii erilaisissa elämäntilanteissa oleville nuorille, ja työn vastaanottamisen tulee olla kannattavaa. Suojaosan palauttaminen edistää erilaisissa elämäntilanteissa olevien nuorten työllistymistä sekä työ- ja toimintakyvyn ylläpitämistä ja kuntoutumista.

*Kesäkukkia pakataan Staran lava-autoon Helsingin kaupunginpuutarhalla.
Kuvaaja: Yehia Eweis, Helsingin kaupunginmuseo*

30 ● ● ● ●

Helpotetaan nuorten pääsyä työelämään ja luodaan kannusteita kunnille, yrityksille ja järjestöille nuorten työllistämiseksi

Nuoret ovat usein heikoimmassa asemassa työmarkkinoille pyrkiessään, eivätkä työllistymisen mahdollisuudet jakaudu tasapuolisesti nuorten kesken. Esimerkiksi ulkomaalaistaustaiset nuoret kokevat muita useammin syrjintää työnhaussa. Anonyymin rekrytoinnin lisääminen on tärkeää, sillä se vahvistaa nuorten mahdollisuuksia reiluun työnhakuun. Työllistämiskannusteet kunnille, yrityksille ja järjestöille helpottavat nuorten pääsyä ensimmäisiin työpaikkoihinsa, kartuttavat työkokemusta ja ehkäisevät työttömyyden pitkittymistä.

31 ●

Vahvistetaan nuorten omaehtoista toimijuutta työttömyysaikana sallimalla nuorille yleishyödyllinen vapaaehtoistyö ilman työttömyysetuuden sanktioita

Vapaaehtoistyö tarjoaa nuorille merkityksellistä tekemistä, sosiaalisia kontakteja ja mahdollisuuden kehittää taitoja työttömyysaikana. Se vahvistaa osallisuutta ja hyvinvointia, mikä tukee myös työllistymistä pitkällä aikavälillä.

Nuorten tekemä vapaaehtoistyö hyödyttää koko yhteiskuntaa. Nykyiset käytännöt, joissa vapaaehtoistyö voi johtaa etuuden menettämiseen, passivoivat nuoria ja estävät heitä osallistumasta yhteiskunnallisesti hyödylliseen toimintaan.

Lisätään nuorten mielenterveyspalveluiden resursseja ja poistetaan hoitoon pääsyn esteitä

32 ● ●

Turvataan nuorten mielenterveyspalveluiden riittävä resursointi ja oikea-aikainen saatavuus

Riittävät resurssit ja avun nopea saatavuus ehkäisevät ongelmien pitkittymistä ja vähentävät tarvetta erityistason palveluille. Riittävä resursointi tulee turvata niin ennaltaehkäisevissä, mielenterveyttä edistävissä kuin hoito- ja terapiapalveluissa asuinpaikasta riippumatta.

Palveluissa on oltava myös resursseja ja osaamista vastata nuorten moninaisiin tarpeisiin. Lisätään ammattilaisten osaamista esimerkiksi vähemmistöihin kuuluvien nuorten tukemisessa koulutusten avulla.

33 ● ●

Selkeytetään ja sujuvoitetaan palvelupolkuja erityisesti silloin, kun nuorella on useita psykososiaalisia ongelmia

Monimutkaiset ja pirstaleiset palvelupolut aiheuttavat katkoksia hoitoon, hoidon keskeytymistä sekä tiedonkulun haasteita. Kun palveluihin ohjautuminen on selkeää ja eri tahojen vastuut määritelty esimerkiksi koordinoivan työntekijän avulla, nuori saa oikea-aikaista ja tarpeenmukaista tukea.

Tämä vähentää riskiä, että ongelmat pahenevat ja nuori menettää luottamuksen järjestelmään. Erityistä huomiota on kiinnitettävä hoidon sujuvuuteen tapauksessa, jossa nuorella on samanaikaisesti sekä päihteisistä mielenterveyteen liittyviä haasteita. Palvelujen tunnettavuutta lisätään tiedottamalla niistä palvelukäyntien yhteydessä sekä nuorten käyttämissä kanavissa.

34

Varmistetaan riittävä rahoitus kolmannen sektorin toimijoille, jotka tarjoavat kriisi- ja matalan kynnyksen tukea nuorille myös virka-ajan ulkopuolella

Matalan kynnyksen nuorten mielen-terveyttä tukevia palveluita, kuten chat- tai walk in-palveluita, tuottavat usein järjestöt.

Ne paikkaavat toiminnallaan julkisen sektorin palveluita kustannustehokkaalla tavalla. Riittävä rahoitus turvaa palveluiden jatkuvuuden. Joustavat ja monikanavaiset yhteydenottomahdollisuudet madaltavat avun hakemisen kynnystä ja ehkäisevät kriisien syvenemistä.

35

Arvioidaan terapiatakuun toimivuutta nuorten nopean mielenterveysavun tarpeessa, kehitetään malleja riittävän pitkäkestoisen tuen varmistamiseksi ja laajennetaan terapiatakuu koskemaan kaikkia alle 29-vuotiaita

Terapiatakuu on merkittävä askel mielenterveyspalveluiden parantamisessa, mutta sen toimivuutta on seurattava ja kehitettävä. Nuorten ongelmat voivat olla pitkäkestoisia, joten pelkkä lyhytkestoinen apu ei riitä. Terapiatakuun laajentaminen alle 29-vuotiaisiin huomioisi opiskelijat ja nuoret aikuiset.

36

Tunnistetaan yksinäisyys nuorten käyttämissä palveluissa nykyistä paremmin

Yksinäisyys on vakava ongelma, joka tulee nähdä koko yhteiskunnan asiana. Yksinäisyyttä tulee vähentää strategiatasolla kuntien, hyvinvointialueiden ja kolmannen sektorin palveluita kehittämällä, mm. opiskeluhoitosuunnitelmien ja hyvinvointisuunnitelmien kautta.

Palveluiden kehittämisen lisäksi yksinäisyys tulee huomioida nuorten käyttämissä palveluissa. Palveluiden kehittämisessä tulee lisätä nuoria kohtaavien ammattilaisten yksinäisyyteen liittyvää osaamista.

OPETUS- JA
KULTTUURIMINISTERIÖ

Opetus- ja kulttuuriministeriö

PL 29, 00023 Valtioneuvosto

p. 0295 16001 (vaihde)

kirjaamo.okm@gov.fi

julkaisut.valtioneuvosto.fi | okm.fi

Opetus- kulttuuriministeriö 2026/3

Kannen kuva: Yehia Eweis, Helsingin kaupunginmuseo